

8 maart
INTERNATIONALE
VROUWENDAG

Andere aanpak. Eerlijke wereld.

Werken aan gelijke kansen | Duurzaam alternatief voor eeuwenoude tradities
Naaatelier als weg naar succes | Elke stem telt | Cash geeft mensen eigenwaarde

Werken aan gelijke kansen

VOORWOORD

Bij CARE maken we ons sterk voor gelijke rechten voor mannen en vrouwen en gelijke mogelijkheden om te beslissen over zaken die hun levens beïnvloeden. Het opheffen van sociale ongelijkheid en machtsongelijkheid is nodig om armoede effectief te bestrijden. Dat doel bereiken kan bijvoorbeeld door het stimuleren van vrouwelijk ondernemerschap of door inspraak van lokale groepen in besluitvorming te ondersteunen.

In ons werk merken we dat er aan ongelijkheid diepgewortelde sociale normen ten grondslag liggen. Die uiten zich in vooroordelen over wat vrouwen wel en niet mogen en kunnen, of in regelgeving die ongelijkheid in stand houdt. Samen met lokale partners gaan we het gesprek aan om de heersende norm ter discussie te stellen. Niet alleen met vrouwen, maar juist ook met mannen. In wijken en dorpen, met lokale leiders, overheden en instellingen.

In het kader van Internationale Vrouwendag staan in deze bijlage kansen voor vrouwen centraal. 'In 2030 moeten vrouwen evenveel kansen krijgen als mannen, om mee te beslissen binnen de politiek, de economie en het openbare leven.' Dat is één van de Duurzame

Ontwikkelingsdoelen die vijf jaar geleden zijn vastgesteld door de VN en die gelden voor alle landen in de wereld.

Het besef groeit dat gelijkheid tussen mannen en vrouwen de basis is voor een vreedzame, welvarende en duurzame wereld. Toch is het nog steeds zo dat vrouwen vaker arm zijn, minder toegang tot bezittingen hebben, meer werken maar minder verdienen dan mannen en vaker te maken krijgen met seksueel en fysiek geweld. Volgens het World Economic Forum duurt het in het huidige tempo van ontwikkeling nog 257 jaar voordat we economische gelijkheid tussen mannen en vrouwen bereiken. Dat zijn er 247 meer dan we voor de Duurzame Ontwikkelingsdoelen uittrekken.

In de landen waar CARE werkt, laten de vrouwen en mannen echter zien dat het ook anders kan. Ze gaan in gesprek met elkaar over hoe meer voor de één niet hoeft te leiden tot minder voor de ander. Zo ontstaat er ruimte voor vrouwen om te laten zien wat ze waard zijn – in de politiek, als ondernemer, op de werkvloer, in hun gemeenschap. De artikelen in deze bijlage laten voorbeelden zien van mannen en vrouwen die

op hun eigen unieke manier morrelen aan cultureel vastgeroeste vooroordelen en scheve machtsverhoudingen aan de kaak stellen. En daarmee verandering in gang zetten voor de toekomst.

Een eerlijke wereld creëren we samen.

Reintje van Haeringen
Directeur CARE Nederland

Foto: Mona van den Berg

Latijns-Amerika

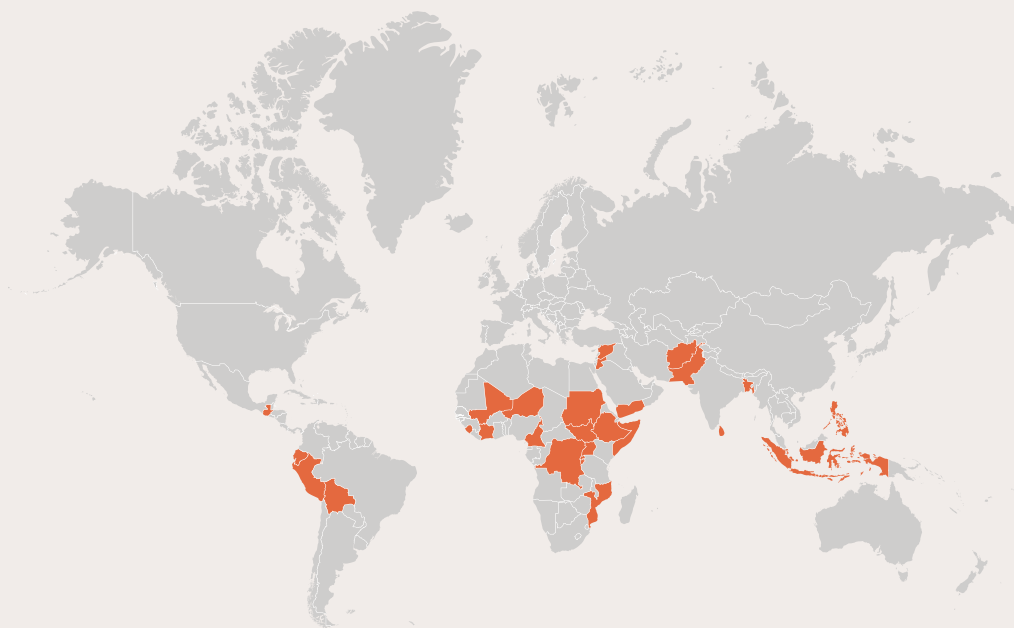
- **8.470** vrouwen volgden trainingen om als ondernemer meer kans op succes te hebben
- **7.919** mensen volgden trainingen om beter voorbereid te zijn op rampen
- **7.615** overheidsfunctionarissen volgden trainingen om de risico's op rampen te beperken
- **3.613** mensen kregen steun om weerbaarder te worden tegen klimaatveranderingen en natuurgeweld

Afrika

- **387.763** mensen kregen toegang tot voldoende en schoon water
- **79.308** vrouwen verkregen toegang tot een lening via spaar- en leengroepen
- **73.804** mensen leerden door trainingen meer over hun burgerrechten
- **54.745** mensen kregen steun om weerbaarder te worden tegen klimaatverandering en natuurgeweld

Resultaten 2019

Met 70 projecten bereikten we 3.238.897 mensen in 27 landen

Midden-Oosten

- **593.998** mensen kregen toegang tot voldoende en schoon water
- **71.601** mensen ontvingen een geldbedrag om in hun meest dringende behoeften te voorzien
- **1.344** vrouwen volgden trainingen om als ondernemer meer kans op succes te hebben
- **1.246** mensen leerden door trainingen meer over hun burgerrechten

Azië

- **120.153** mensen ontvingen zeep of hygiëne-kits
- **87.425** mensen kregen toegang tot voldoende en schoon water
- **6.018** mensen waren actief betrokken bij het veranderen van beleid om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan
- **1.362** mensen kregen steun om weerbaarder te worden tegen klimaatverandering en natuurgeweld

COLOFON Deze krant valt niet onder de redactionele verantwoordelijkheid van Trouw
uitgave: maart 2020

Hoofredactie en fotografie
Mona van den Berg
www.monavandenbergh.com

Eindredactie
Annemiek Verbeek
www.annemiekverbeek.nl

Vormgeving
Krijn Ontwerp - Bas Krijn
www.krijnontwerp.nl

Aan deze bijlage werkten mee:
Anne de Graaf, Bas Klaassen, Lenneke Kono-Tange, Emma Langbridge, Milouska Meulens, Constantin Munyangi Ngabo, Yora Rienstra, Marte van Santen, Jessica van Spengen, Ollie Walker, Renate van der Zee.

OEGANDA

Abeja Junis, 37 jaar

'Op mijn twaalfde haalden mijn ouders me van school omdat ze het geld nodig hadden voor de opleiding van mijn broer. Zelf vind ik onderwijs extreem belangrijk voor ál mijn kinderen. Ook de meisjes. Mijn oudste is zestien, zij gaat naar de bovenbouw van de middelbare school.

Ik ben er trots op dat ik dat voor elkaar heb gekregen dankzij het spaar- en leensysteem VSLA van CARE (zie pag 7, red.).

Met de eerste leningen betaalde ik lesgeld en kocht ik twee koeien. Als ik een jaar lang niet leen, krijg ik de wekelijkse inbreng met rente terug. Zo spaar ik ongemerkt een aardig bedrag waarmee ik eten kan kopen.

De rijst en bonen die ik zelf verbouw, verkoop ik dan met winst op de markt. Zolang God me leven geeft, zal ik er alles aan doen om mijn vijf kinderen een opleiding te bieden. Zo hebben ze kans op een goed bestaan en kunnen ze mij iets leren.'

Gezicht van verandering

► TEKST **Milouska Meulens** | FOTOGRAFIE **Mona van den Berg**

OEGANDA

Kelle Rose, circa 75 jaar

'Ik weet niet hoe oud mijn kinderen precies zijn. Hun geboorte is nergens officieel geregistreerd. Toen Idi Amin de macht greep, beviel ik voor het eerst. De tweeling die ik toen kreeg, is inmiddels volwassen, net als de rest. Ik heb pijn in mijn hoofd, zij en borstkas, maar ik wil mijn kinderen pas om hulp vragen als het niet anders kan. Gelukkig hoeft dat nog niet. Ik krijg steun van het Wetland Management Team van CARE (zie pag. 8, red.), die het moerasgebied beheert. Mijn man is lid en ik help vaak. Zo hoor ik ergens bij en hoef ik minder hard te werken op het land. Ik heb veel aan deze samenhangigheid en aan de goede adviezen. Zo werd mij aangeraden om mijn rijst buiten het natuurgebied te verbouwen, om de wetlands te sparen. De nieuwe plek bracht veel meer op! Met de winst kocht ik een koe, die heeft inmiddels gekalfd.'

Naaiatelier als weg naar succes

Met vastberadenheid heeft de Sri Lankaanse Arudselvi ondanks haar handicap een succesvol bedrijf opgezet. 'Vrouwen moeten niet worden gezien als slaven of onbekwaam, maar als leiders.'

► TEKST Emma Langbridge | FOTOGRAFIE Ollie Walker/Care Nederland

Arudselvi: 'Vroeger zagen de mensen mij als de arme vrouw die haar been verloor. Nu zien ze me als een zakenvrouw met een naaiatelier.'

Met een glimlach van oor tot oor verwelkomt ze ons in haar net gebouwde winkel, met een fris fel welkomstbord en kobaltblauwe deuren die wijd open staan voor klanten. In de buurt slapen honden ongestoord in de zon, terwijl scooters langskomen op weg naar hun werk in het nabijgelegen Kilinochchi, in het hoge noorden van Sri Lanka.

Arudselvi's man Jaicilin legt enthousiast de laatste hand aan de inrichting van de winkel, terwijl Arudselvi haar nieuwe medewerkster leert hoe de perfecte lijn wordt gesneden. Er staan twee naaimachines klaar voor gebruik in de winkel, waarvan één met een rolstoel erachter.

Arudselvi (35) is verrast over haar eigen succes. Als ze haar verleden uit de doeken doet, wordt duidelijk waarom. Ze groeide op tijdens de 30-jarige burgeroorlog in Sri Lanka en had een zware jeugd. Ze vertelt: 'Ik ben opgegroeid onder zeer slechte omstandigheden met mijn ouders en drie zussen. Alleen als mijn vader werk vond, aten we die dag genoeg.' Helaas eiste de druk om zoveel monden te voeden zijn tol en maakte haar vader een eind aan zijn leven. Alsof dit nog niet genoeg was voor de toen 17-jarige Arudselvi, sloeg het noodlot weer toe toen ze op een landmijn stapte en haar been verloor. Bij het verlaten van het ziekenhuis kreeg het leven eindelijk een positieve wending toen haar vriend Jaicilin haar ten huwelijk vroeg. Het echtpaar besloot te vluchten uit het door oorlog verscheurde Sri Lanka en belandde

Met haar achtjarige zoon Anojan. 'Dankzij mijn inkomen kunnen we de schoolkosten betalen en gezonde maaltijden voor de kinderen bereiden.'

Door haar ondernemerschap en opleiding is het zelfvertrouwen van Arudselvi gegroeid

in een vluchtelingenkamp in India, waar ze bijna acht jaar zouden blijven. Om hun rantsoen aan te vullen, volgde Arudselvi een naaicursus.

Rolmodel

Toen ze met hun dochter Janani, die in het kamp geboren is, terugkeerden naar Sri Lanka, kreeg Arudselvi van een lokale welzijns-

organisatie een naaimachine om haar eigen bedrijf een vliegende start te geven. Toen de verkopen begonnen te stijgen, wist ze dat ze sneller moest werken. Met een beenprothese trappen op een naaimachinepedaal was echter te zwaar, waarna Chrysalis, het lokale lid van de CARE federatie, een nieuwe elektrische machine voor haar kocht. Ze kreeg ook een bedrijfstraining waarbij ze leerde

Arudselvi en haar man Jaicilin veranderen de sociale normen over mensen met een lichamelijke beperking én de rolverdeling in een gezin.

De eerste opdrachten maakte ze op een gedoneerde naaimachine. Ondertussen heeft Arudselvi een goed lopende bedrijf, een eigen pand en twee lokale vrouwen in dienst.

over winst en verlies en dat ze een vooruitbetaling kon vragen bij grote bestellingen. Arudselvi: 'Vroeger maakte ik me zorgen als mijn man geen werk vond, maar dankzij mijn inkomen kunnen we nu schoolkosten voor onze kinderen betalen en gezonde maaltijden voor ze bereiden.' Als we Arudselvi naar haar man vragen, licht haar gezicht op en zegt ze: 'Hij is een geschenk van God.' Jaicilin is niet de typisch Sri Lankaanse man die van zijn vrouw verwacht dat ze al het huishoudelijk werk en de zorg voor de kinderen voor haar rekening neemt. Hij is degene die de kinderen klaarmaakt voor school, zodat Arudselvi zich aan haar werk kan wijden. Jaicilin heeft deelgenomen aan de emancipatietraining voor mannen die CARE verzorgt met het doel

'Ik ben niet meer bang om alleen op stap te gaan en zelf dingen voor elkaar te krijgen'

hen te betrekken bij het ondernemerschap van vrouwen. Als Arudselvi zegt dat hij een rolmodel aan het worden is in hun gemeenschap, roept hun achtjarige zoon Anojan: 'Mijn vader maakt de beste dhal-curry!' Arudselvi vertelt verder: 'In het begin dacht mijn man niet dat ik met naaien ons gezin financieel draaiend zou kunnen houden, hij zag het als een hobby, maar nu ondersteunt hij mij volledig. Hij helpt met het inkopen van materialen voor het bedrijf, maar ook met de marke-

ting.' Arudselvi glimlacht trots als ze vertelt dat ze haar man ook heeft leren naaien: 'Als ik bulkbestellingen krijg, helpt mijn man me nadat ik het patroon heb gesneden.' Vooral aan het begin van het schooljaar is het druk wanneer ze bulkbestellingen voor uniformen ontvangt. Ze heeft onlangs een bestelling van 168 uniformen afgeleverd en vertelt: 'Ik voel me zo gelukkig als ik kinderen in mijn uniform zie. Als de vrienden en vriendinnen van mijn dochter me zien, roepen ze 'de kleermaker komt eraan!'' Door haar ondernemerschap en opleiding is het zelfvertrouwen van Arudselvi gegroeid. 'Vroeger zagen de mensen mij als de arme vrouw die haar been verloor. Nu zien ze me als een zakenvrouw met een naaiatelier. Vroeger hield ik mijn contact beperkt tot familie en zag ik geen buitenstaanders. Nu ben ik niet meer bang om alleen op stap te gaan en zelf dingen voor elkaar te krijgen. Ik spreek me ook bij onze lokale bestuurders uit tegen onrechtvaardigheid en oneerlijke behandeling.'

Vrouwelijke leiders

In 2019 registreerde Arudselvi haar onderneming officieel bij de lokale autoriteiten en kreeg ze een bouwvergunning voor haar felbegeerde winkel, die ze met eigen spaargeld en een subsidie van de H&M Foundation via CARE/Chrysalis kon bouwen. Niet lang na een grote operatie aan haar beschadigde been opende ze de deuren van haar nieuwe pand. De zaken gaan nu goed en haar inkomsten zijn meer dan verdubbeld. Ze heeft twee lokale vrouwen in dienst en haar ambitie is om meer vrouwen, vooral oorlogsweduwen, een baan te geven. 'Vrouwen moeten niet worden gezien als slaven of onbekwaam, maar als leiders.'

Naast het opleiden van haar nieuwe medewerkers leert ze haar kinderen ook naaien. 'Het liefste wil ik op een dag voor mijn moeder werken', zegt haar zoon Anojan, die net thuis is van school en in de winkel zit. Het is duidelijk dat Arudselvi, die zoveel in haar leven heeft meegemaakt, eindelijk de ademruimte krijgt die ze nodig heeft. Door pure vastberadenheid en hard werken maakt ze niet alleen het leven van haar gezin beter, maar verandert ze ook de sociale normen in haar gemeenschap. Samen met haar man is ze een voorbeeld van hoe het ook kan: ze veranderen de denkbeelden over mensen met een lichamelijke beperking én van de rolverdeling in gezinnen. Als we vertrekken, komt het hele gezin ons uitzwaaien, lachend voor de nieuwe winkel die hun leven aan het veranderen is. Haar afscheidswaard voor andere beginnende vrouwen zijn: 'Heb vertrouwen in jezelf en geef nooit op. Vrouwen kunnen verandering teweeg brengen.' ●

SAMEN STERK

Met steun van de H&M Foundation helpt CARE vrouwen in arme gemeenschappen met ondernemingstrainingen en kapitaal, om een bedrijf op te starten of uit te breiden. Vrouwen worden getraind in wat ze nodig hebben, bijvoorbeeld op het gebied van sales, algemene businessvaardigheden en financiën. Zo verbeteren ze zelf hun toekomst – en die van hun omgeving.

De nieuwe winkel is het leven van het gezin aan het veranderen.

Elke stem telt

Tweegesprek over sociale en machts gelijkheid

De wereld veranderen kun je nooit alleen. Daarom is CARE zo blij met de steun van de Nederlandse overheid. CARE-programmamanager Lori Cajegas spreekt met Mette Gonggrijp, sinds maart 2019 de Nederlandse ambassadeur voor vrouwenrechten en gendergelijkheid. 'Als vrouwen dezelfde kansen krijgen, worden we er allemaal beter van.'

► TEKST **Marte van Santen**
FOTOGRAFIE **Mona van den Berg**

Mette Gonggrijp (links) en Lori Cajegas in gesprek over gendergelijkheid. De Nederlandse overheid steunt wereldwijd maatschappelijke organisaties die de positie van meisjes en vrouwen versterken.

Onze oma's streden ooit hard voor meer rechten, zoals het kiesrecht', begint Mette Gonggrijp. 'Daardoor kunnen Nederlandse vrouwen meedoen aan onze samenleving. Helaas geldt dat niet lang niet in alle landen.' Het is dan ook Gonggrijp haar missie om de positie van meisjes en vrouwen wereldwijd te versterken. Om dat te bereiken, reist ze de hele wereld over en praat net zo makkelijk met lokale leiders als met topmensen van de Verenigde Naties. 'Helaas zie ik op het moment wereldwijd een golf van conservatieve opvattingen. Sommige landen willen zelfs oude internationale verdragen over vrouwenrechten terugdraaien. Het onderstreept hoe belangrijk het is dat we hier aandacht voor blijven vragen. Dat doen we door het onderwerp op de politieke agenda te zetten. En door projecten zoals die van CARE financieel te ondersteunen.'

Voortrekkersrol

CARE gaat uit van de eigen kracht van mensen en werkt waar mogelijk samen met lokale gemeenschappen en organisaties om ongelijkheid tegen te gaan. Denk aan belangenverenigingen, sociale of religieuze groepen en vakbonden. Die aanpak sluit naadloos aan op de beleidsdoelen van de Nederlandse overheid. 'Het zijn vaak maatschappelijke organisaties die kwetsbare burgers een stem geven en ze vertegenwoordigen', zegt Gonggrijp. 'Op die manier helpen ze onder andere vrouwen en meisjes om voor hun rechten op te komen.'

Wereldwijd staat het maatschappelijk middenveld echter onder druk. Zo beperken meer dan honderd landen de vrijheid van vereniging, vergadering en meningsuiting, bijvoorbeeld door strenge bureaucratische regels of zelfs openlijk geweld. Alle redenen om maatschappelijke organisaties in dit soort landen te steunen, vindt Nederland. De overheid trekt daar dan ook flink wat geld voor uit: 1,3 miljard euro voor de periode 2021 - 2025. Een substantieel deel daarvan - 410 miljoen euro - zit in een speciaal fonds om de positie van vrouwen en meisjes te versterken. Daarmee neemt Nederland internationaal op dit terrein moreel en financieel een voortrekkersrol.

Win-win

Sommige mensen vragen zich af of het echt nodig en zinvol is om geld en energie in dit soort hulpprogramma's elders te steken, maar Gonggrijp vindt dat juist heel belangrijk. 'Als land hebben we ons gecommitteerd aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen om in 2030 tot een betere wereld te komen. Een van die duurzaamheidsdoelen gaat specifiek over gendergelijkheid en empowerment voor vrouwen en meisjes. Wereldwijd moeten zij evenveel kansen krijgen als mannen, bijvoorbeeld om mee te kunnen beslissen over beleid en om financieel zelfstandig te kunnen zijn. Dat is niet voor niets. Een inclusieve samenleving, waarin iedereen kan meepraten en meedoen, zorgt voor meer economische groei en politieke stabiliteit. Als vrouwen en mannen evenveel gaan werken, groeit de wereldeconomie met 26 procent. De kans op vrede stijgt zelfs met 35 procent als vrouwen bij vredesonderhandelingen aan tafel zitten. Dat is belangrijk voor de landen daar, maar uiteindelijk ook voor ons hier. Het is echt win-win.'

Reflectiegroepen

Een van de initiatieven die Buitenlandse Zaken sinds 2016 financieel steunt, is het CARE-programma Every Voice Counts. Dat loopt in zes landen waar de rechten van vrouwen onder druk staan: Burundi, Rwanda, Soedan, Somalië, Afghanistan en Pakistan. 'We maken vrouwen en meisjes daar bewust van hun rechten en trainen ze in vaardigheden als onderhandelen en spreken in het openbaar', vertelt Lori Cajegas, programmamanager van Every Voice Counts. 'Doel van het programma is dat ze een volwaardige rol in de samenleving kunnen gaan spelen en gelijke toegang krijgen tot macht, gezondheidszorg, onderwijs en rechtspraak.'

Nederland neemt internationaal moreel en financieel een voortrekkersrol

Verder ondersteunen we rolmodellen en stimuleren we contact tussen beleidsmakers en lokale maatschappelijke organisaties om de positie van buitengesloten groepen te verbeteren.'

Zo abstract als dat misschien klinkt, zo concreet zijn de activiteiten in het veld. Zo is CARE in conflictgevoelige gebieden met zogeheten reflectiegroepen gestart. De leden van deze groepen worden getraind in geweldloze communicatie en het oplossen van conflicten, bijvoorbeeld bij huiselijk geweld. 'We helpen echtparen om met elkaar in gesprek te gaan en zich te verzoenen',

verduidelijkt Cajegas. 'Zo hebben we al veel stellen geholpen. Binnen iedere groep stellen we bovendien vrouwelijke leiders aan om de gesprekken in goede banen te leiden. Uit ervaring blijkt dat mannelijke leden door de reflectiegroepen de rechten van vrouwen en hun rol in het gezin en de gemeenschap meer gaan respecteren. Ook binnen en tussen gemeenschappen waarborgen reflectiegroepen de vrede, bijvoorbeeld bij conflicten over grond of ander bezit.'

Olievlek

Een ander voorbeeld van een succesvol project is dat van de Village Savings and Loan Associations, ook wel spaar- en leengroepen genoemd. Dat geeft mannen en vrouwen de mogelijkheid om wekelijks een beetje geld apart te zetten of een groter bedrag te lenen. Bijvoorbeeld om schoolboeken te kopen, of een winkeltje te starten. 'In de bijeenkomsten van deze spaar- en leengroepen leren mannen hoe belangrijk het is om vrouwen de ruimte te geven om zich te ontplooien', zegt Cajegas. 'Uiteindelijk hebben de mannen daar immers óók baat bij, bijvoorbeeld omdat het gezinsinkomen stijgt als hun vrouw meewerkt in hun bedrijf. Dat leidt ook tot minder huiselijk geweld. Meer kinderen kunnen naar school. Er zijn zelfs al vrouwen uit spaar- en leengroepen die publieke functies hebben gekregen en die meedoen aan lokale verkiezingen. Zo breiden de positieve effecten van het project zich als een olievlek uit.' ●

Meer weten over Every Voice Counts? Kijk op www.carenederland.org/our-projects/every-voice-counts

Duurzaam alternatief voor eeuwenoude tradities

Kevin: 'Ik wil dat mijn gemeenschap fijn kan leven én dat de natuur behouden blijft. Dat krijg ik voor elkaar door mijn mond open te doen en politici te vertellen over onze situatie.'

In Oeganda zijn tienduizenden mensen afhankelijk van de wetlands, maar de kwetsbare moerasgebieden staan onder druk. Er is nu een reddingsplan, waarin vrouwen een cruciale rol spelen.

► TEKST **Milouska Meulens** | FOTOGRAFIE **Mona van den Berg**

Ze heet Kevin Apio en daar kijkt niemand van op in Te Abala, een dorp in het Oegandese district Otuke, ten noorden van de Nijl. Kevin is hier een veelvoorkomende naam voor vrouwen. Net als de meeste mensen in Oeganda heeft ze twee namen: een westerse voor officiële gelegenheden en een traditionele voor thuis die aangeeft welke plek iemand heeft in het gezin. Apio is de Oegandese naam voor het eerstgeboren meisje van een tweeling. Omgeven door een wolk van stof veegt Kevin 's morgens om zes uur haar erf aan. 'Zo beginnen al mijn dagen: bij het eerste licht opstaan, buiten vegen, tandenpoetsen en aan de slag.' Veertien uur lang is ze aan één stuk door bezig in de hitte van het droge seizoen. Controleren of de ananas al rijp is voor de verkoop en het land bewerken,

binnen vegen, water halen, brandhout sprokkelen, koken voor de kinderen, kleding verstellen als bijverdienste, weer water halen om iedereen mee te wassen, slapen. Het is een leven zoals dat van zoveel vrouwen in haar streek er uitziet. Wat haar anders maakt dan haar dorpsgenoten, is dat de 27-jarige Kevin kan lezen en schrijven. 'Ik mocht vanaf mijn tiende naar de basisschool, zeven jaar lang', vertelt ze bescheiden en trots tegelijk. Ze zit op een zelfgemaakte mat van papyrus, in de schaduw van de boom op het erf. 'Ik vond het fijn om te leren, maar mijn ouders hadden geen geld voor een vervolopleiding. Ik trouwde, kreeg kinderen, nam weeskinderen in huis en hielp mijn man bij de bouw van onze hutten. Maar ik wilde meer. Toen ik merkte dat de verslagen van onze dorpsbijeenkomsten onvolledig waren, heb ik me verkiesbaar gesteld als bestuurslid van het Wetland Management Comité van CARE.' Kevin werd verkozen tot secretaris

Als er teveel bomen gekapt worden, is er geen brandstof meer. Als moerassen en beken opdrogen, is er geen drinkwater. En als de grond verschaalt, mislukken oogsten

omdat ze een beetje Engels spreekt, haar stem laat horen en kan notuleren.

Beschermd moeras

Het comité zet zich in voor het behoud van wetlands; kwetsbare moerasgebieden die in Oeganda relatief veel voorkomen en die van essentieel belang zijn voor de bevolking. De moerassen zijn een onmisbare bron van water voor zowel mensen, dieren als landbouw en spelen een belangrijke rol bij het houden van bijen en sprokkelen van hout. De opkomst van industrie en klimaatverandering vormen wereldwijd een bedreiging voor deze unieke biotopen. Waterrijke natuur droogt op, soorten verdwijnen, land erodeert. Samen met andere hulporganisaties en de Oegandese regering bedacht CARE een reddingsplan met beschermde stroken moeras. Dat plan wordt door de verschillende comités in de eigen gemeenschap verspreid.

PARTNERS FOR RESILIENCE

Het programma ter bescherming van de wetlands is onderdeel van Partners for Resilience: een samenwerkingsverband onder leiding van het Rode Kruis met deelname van CARE, Cordaid, Wetlands International en het klimaatcentrum van het Rode Kruis. De alliantie wordt ondersteund door het ministerie van Buitenlandse Zaken, werkt samen met 50 lokale organisaties in tien verschillende landen en verkleint de gevolgen van rampen voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen. Meer informatie: www.partnersforresilience.nl.

Van oudsher zijn mannen in Oeganda geïnteresseerd in ondernemerschap en vrouwen in milieuprojecten zoals het wetland-beheer.

I De aanpak helpt: de natuur floreert en aangrenzende districten nemen de milieubewuste lessen over

De wetlands zijn kwetsbare moerasgebieden die in Oeganda relatief veel voorkomen en die van essentieel belang zijn voor de bevolking.

Kevin heeft werkdagen van 14 uur. Daarnaast zet ze zich in om in het belang van haar gemeenschap de natuur te beschermen.

Ze vertalen het kersverse duurzaamheidsbeleid naar boeren, ondernemers en huisvrouwen. Letterlijk; in één van de 58 talen van Oeganda. En figuurlijk; naar de belevingswereld van mensen die eeuwenoude tradities moeten aanpassen nu het klimaat verandert. Kern van het reddingsplan is dat men binnen de beschermde stroken geen bomen mag kappen voor de productie van houtskool en geen gewassen zoals rijst, bonen en cassave mag

verbouwen. Dat is schadelijk omdat het moeras erdoor opdroogt en bij regen dan de vruchtbare bovenlaag wegspoelt. Kevin's comité weet dat alleen 'mag niet, kan niet' zinloos is. 'We bieden alternatieven', zegt ze, 'dan werken mensen mee.' Haar geduld en vriendelijke aanpak helpen ook: de adviezen worden in praktijk gebracht, de natuur floreert en aangrenzende districten nemen de milieubewuste lessen over. Binnen een afgezette strook vlakbij het water kan de lokale

Sarah: 'Iedereen in de gemeenschap profiteert ervan als meer mensen zich ontwikkelen.'

Het spaar- en leensysteem zorgt voor financiële rek in gemeenschappen waar mensen geen bankrekeningen hebben

bevolking nog best veel doen: klei halen om potten te bakken, jagen op ratten en vissen voor de verkoop, honing en witte mieren verzamelen om te eten en sisal oogsten om touw mee te maken.

Invloedrijke vrouwen

'Van oudsher zijn mannen in Oeganda geïnteresseerd in ondernemerschap en vrouwen in milieuprojecten zoals het wetlandbeheer', zegt de hoge ambtenaar Lucy Iyango op het

Eerst werden de bomen gekapt voor brandhout, nu zien mensen dat het meer oplevert als je de bomen laat staan en de noten oogst.

'Mijn kwaliteiten gebruiken in het belang van de gemeenschap, dat is mijn missie'

Kevin werd verkozen tot secretaris van het plaatselijke wetland comité omdat ze een beetje Engels spreekt, haar stem laat horen en kan notuleren.

ministerie van Water en Milieu in Kampala. 'Afrikaanse vrouwen moeten naast de gedeelde echtelijke verantwoordelijkheid voor inkomsten, ook zorgen dat er gegeten kan worden. Als er teveel bomen gekapt worden, is er geen brandstof meer. Als moerassen en beken opdrogen, is er geen drinkwater. En als de grond verschaalt, mislukken oogsten. Moeders lijden hieronder omdat ze harder moeten werken voor voedsel en verder moeten lopen voor water.' De samenwerking met CARE in het Wetland-beheer is voor Iyango dan ook belangrijk. 'Want vrouwen met invloed zijn veerkrachtiger en kunnen op hun beurt anderen leren omgaan met de gevolgen van klimaatverandering.'

Sarah Ejang bewijst in het district Otuke dat vrouwen hun invloed ook buitenshuis kunnen vergroten. Ze doet mee aan een populair spaar- en leensysteem (Village Savings & Loans Associations, of VSLA's) dat voor financiële rek zorgt in gemeenschappen waar mensen geen bankrekeningen hebben. Voor het stenen gebouw dat ze als woon- en werkplek liet bouwen, vertelt Sarah met geestdrift en humor over haar carrière. 'Ik verkocht vroeger maaltijden aan huis. Door te lenen en te sparen, kon ik investeren in een restaurant en in de productie van sheaboter.'

De benodigde olie voor de sheaboter wordt gewonnen uit de vruchten van de shea-notenboom en gebruikt voor consumptie en in cosmetica. Voor de tussenkomst van CARE werden de bomen gekapt als brandhout, maar nu zien mensen in dat het op lange termijn meer oplevert als je de bomen laat staan en de noten oogst. Sheaboter is ook in westerse landen in opkomst. Sarah had al gauw door dat het big business is. Inmiddels werken er tien mensen voor haar en helpt ze nog meer mensen vooruit. 'Iedereen in de gemeenschap profiteert ervan als meer mensen zich ontwikkelen. Daarom benader ik weduwes en alleenstaande moeders, maar bijvoorbeeld ook jongens met HIV. Die help ik aan een opleiding of aan werk.' Haar ambities reiken verder: 'Ik wil de politiek in', lacht ze, 'volgend jaar stel ik me verkiesbaar als districtshoofd. President worden hoeft niet, de regering vertellen wat hier speelt, is voor mij voldoende.'

Ook Kevin spreekt zich tegenover bestuurders openlijk uit over wat er speelt. Aan het einde van de dag zit ze onder de boom op haar erf. Haar kinderen hebben gegeten, de kleding van haar klanten is versted, de dag is bijna om. 'Ik wil dat mijn gemeenschap fijn kan leven én dat de natuur behouden blijft. Dat krijg ik voor elkaar door mijn mond open te doen en politici te vertellen over onze situatie. Mijn kwaliteiten gebruiken in het belang van de gemeenschap, dat is mijn missie voor de toekomst.' ●

COLUMN

Yora Riensta

Als u dit leest ben ik net 39 jaar geworden. Zo'n tien jaar geleden dacht ik: tegen de tijd dat ik 40 ben, hebben we vast een vrouwelijke premier, verdienen vrouwen en mannen hetzelfde en wordt in gezinnen op zondag samen het vlees gesneden. Terwijl ik naïef dacht: we doen het qua gendergelijkheid toch best goed in Nederland, blijken we tot mijn verbazing op de internationale rangschikking niet hoger dan plek 38 te staan. Toch is er in relatief korte tijd veel bereikt, als je bedenkt dat Nederlandse vrouwen begin jaren vijftig nog geen eigen bankrekening konden openen en moesten stoppen met werken als ze trouwden. In ontwikkelingslanden krijgen vrouwen gelukkig ook steeds vaker de kans om hun positie te verbeteren door hun eigen onderneming te beginnen en mede verantwoordelijk te zijn voor de inkomsten van het gezin. Mannen zijn hier nauw bij betrokken en nemen taken op zich die vroeger automatisch aan de vrouw werden uitbesteed. Op die manier ontstaat over en weer begrip voor elkaars positie en maakt de tegenstelling tussen man en vrouw juist plaats voor samenwerking. En het belangrijkste: zowel vrouwen als mannen stappen naar voren om een voorbeeld te zijn binnen hun gemeenschap en inspireren daarmee anderen om hetzelfde te doen. Iets waar we in Nederland wat van kunnen leren. Hier worden vrouwen met ambities nog iets te vaak weggezet als ontaarde moeders en kijken mensen er nog iets te vaak van op als een man ervoor kiest het huishouden op zich te nemen. Het mooiste zou zijn als we ergens in het midden uitkomen: dat we met z'n allen beslissen dat bij de volgende verkiezingen een vrouw het premierschap overneemt en we zorgen dat mannen die graag thuis voor hun pasgeboren kroost willen zorgen daar genoeg ouderschapsverlof voor krijgen. Dat we ons allemaal verantwoordelijk voelen voor gendergelijkheid en we niet alleen een voorbeeld worden voor elkaar maar ook voor andere landen. Dan prijken we rond mijn 50e bovenaan de gelijkheidslijst en dat is een cadeau dat ik graag in ontvangst neem. ●

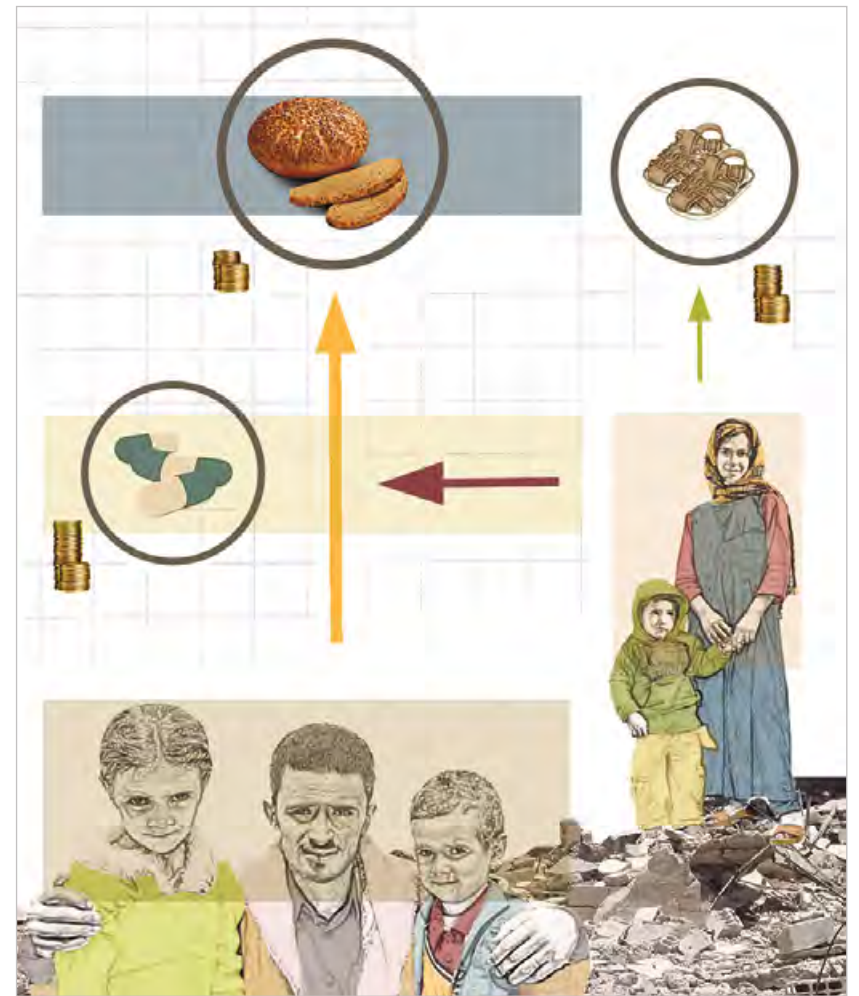
Foto: Mona van den Berg

Cash geeft mensen eigenwaarde

Cash-programma's, waarbij mensen zelf bepalen hoe ze het geld besteden, zijn een relatief nieuwe aanpak die grote voordelen biedt. CARE is positief over deze vorm van humanitaire hulp. Project managers Claire Burger en Nawras Al Husein vertellen waarom. 'In veel gevallen is cash de beste manier van hulp verlenen.'

► TEKST **Renate van der Zee**
ILLUSTRATIE **Anne de Graaf**

Geen hulppakketten uitdelen, maar mensen bijstaan met contant geld waarover ze zelf beschikken; het is een relatief nieuwe vorm van humanitaire hulp die grote voordelen biedt. Het grootste voordeel is dat mensen zelf kunnen bepalen wat ze nodig hebben. 'Als je hulppakketten uitdeelt, bepaal je als hulporganisatie waar de behoeftes van de mensen liggen, maar ze weten het zelf natuurlijk het beste', zegt Nawras Al Husein, projectmanager bij CARE. 'Hulppakketten zijn zinvol in gebieden waar geen levensmiddelen te koop zijn, maar als dat wel zo is, kan in contant geld voorzien een betere aanpak zijn. Je geeft mensen iets van hun eigenwaarde terug als ze zelf hun inkopen kunnen doen. En je steunt tegelijkertijd de lokale markt en daarmee de economie van het land.' Al Husein werkte in cashprogramma's in Turkije en in zijn vaderland Syrië en zag hoezeer mensen deze vorm van hulp waardeerden. 'In de rij staan voor een hulppakket is niet goed voor hun eigenwaarde. Als ze in een winkel inkopen kunnen doen, geeft dat hen het gevoel dat ze deelnemen aan het normale leven, dat ze toch nog zelf iets kunnen bepalen in een situatie waar ze alle controle hebben verloren.' 'Ik vraag me altijd af wat zou ik zelf willen in zo'n situatie', zegt zijn collega Claire Burger. 'Als ik mijn huis opeens zou moeten ontvluchten in de winter, wat heb ik dan nodig? Ik zou liever cash krijgen dan voedsel dat iemand anders heeft uitgezocht.

Want ik weet wat ik nodig heb. Er zit ook een veiligheidsaspect aan; het is moeilijk om je te verplaatsen met een groot pakket levensmiddelen. Dat probleem speelt niet bij cash.' 'Ook voor hulporganisaties is het praktischer', vult Al Hussein aan. 'Je hoeft niets te transporteren, je hebt geen opslagplaatsen nodig en geen distributiemedewerkers. En je kunt razendsnel hulp bieden. De ene dag verken je de lokale markt en de volgende dag help je mensen met contant geld.'

Flexibel en snel

CARE doet altijd eerst onderzoek naar de lokale markt: is er voldoende voedsel te koop? Ook wordt er gekeken naar het effect van het cashprogramma. Steunt het inderdaad de economie of drijft het de prijzen omhoog? 'Er blijven altijd situaties waarin voedselpakketten een betere optie zijn', legt Al Hussein uit. 'Als er in een gebied geen winkels of markten zijn, maar ook als mensen fysiek niet in staat zijn daar naar toe te gaan.' CARE heeft verschillende cashprogramma's in diverse landen, waaronder Jemen. Het is een heel flexibele vorm van hulp. Soms krijgen families in noodsituaties een eenmalige uitbetaling. In andere gevallen biedt CARE vier tot zes maanden financiële ondersteuning of zelfs voor een langere periode. 'Dan is er vaak sprake van een structurele aanpak, waarbij mensen bijvoorbeeld trainingen krijgen om

hun weerbaarheid te vergroten. Na een ramp zijn mensen vaak alles kwijt – ze kunnen alleen geld lenen bij familieleden of ze kopen, zolang het gaat, 'op de pof' bij een lokale winkel. Dankzij het cashprogramma kunnen ze die schulden afbetalen of geld sparen voor een belangrijke aankoop', legt Burger uit. 'Er zijn ook 'cash voor werk'-programma's, waarbij mensen tegen betaling werken aan gemeenschapsprojecten. We hebben projecten waarbij vrouwen schoolmeubilair herstellen. Zo helpen ze de school weer op poten te krijgen en hebben tegelijkertijd een inkomen.' Sommige hulporganisaties zijn nog steeds huiverig voor cashprogramma's. Omdat ze werken in kwetsbare economieën met een wankele munteenheid en vanwege het risico dat het geld bijvoorbeeld naar drugs of alcohol gaat. 'Daar letten we goed op', zegt Burger. 'Maar dat risico is klein. Uit onderzoek blijkt dat mensen het geld allereerst uitgeven aan eten, vervolgens aan gezondheidszorg, school en het afbetalen van schulden.' 'Ik denk dat contant geld in veel gevallen de beste manier van hulp verlenen is', zegt Nawras Al Husein. 'Ik herinner me een Syrische vader die vertelde dat hij zich schaamde voor zijn kinderen om in de rij te staan voor een voedselpakket. Met cash kon hij met hen naar een winkel gaan en dingen voor hen kopen. Dan voelde hij zich weer een echte vader.' ●

In de al decennia door oorlog geteisterde Democratische Republiek Congo wordt in reflectiegroepen gewerkt aan het veranderen van beperkende sociale normen. Dit heeft een grote impact op zowel mannen, vrouwen als hun gezinnen.

► TEKST **Lenneke Kono-Tange** en **Anne de Graaf**

FOTOGRAFIE **Constantin Munyangi Ngabo**

In reflectiegroepen worden mannen zich ervan bewust dat gendergelijkheid ook in hun voordeel werkt.

Een steen in de vijver

Gewelddadige conflicten en Congo zijn al tientallen jaren vrijwel synoniem aan elkaar. Het steeds weer opblazende geweld tussen de verschillende partijen heeft de economie en de toegang tot gezondheidszorg zo goed als lam gelegd. Voor de bevolking wordt het steeds moeilijker om in dagelijkse levensbehoeften te voorzien. Vrouwen en jongeren (zowel meisjes als jongens) hebben het het zwaarst, doordat ongelijkheid, (huiselijk) geweld en slechte gezondheid versterkt en in stand gehouden worden door de heersende sociale en culturele normen. Hierdoor wordt het leven en de ontwikkelingsmogelijkheden van Congolese vrouwen en jongeren ernstig beperkt.

In een context waar veel armoede heerst en de werkloosheid groot is, biedt het opstarten van een eigen bedrijfje een kans om deze vicieuze cirkel te doorbreken. De grootste obstakels die vrouwen en jongeren ondervinden zijn onder meer toegang tot en controle over kapitaal en het gemis aan ondernemersvaardigheden. Met het project Mawe Tatu springt CARE hier samen met lokale partners op in. Het doel van het project is het verbeteren van de sociaaleconomische positie van vrouwen en jongeren door ondernemerschap te bevorderen en beperkende sociaal-culturele normen te veranderen. Kern van de aanpak is mannen bewustmaken van de effecten van discriminerend en gewelddadig gedrag. Dit gebeurt onder meer door in groepen van ongeveer 25 mannen te bespreken welk gedrag niet constructief is, en hoe ze dit kunnen omzetten naar meer samenwerking

met vrouwen en jongeren, om gezamenlijk ongelijkheid, armoede en huiselijk geweld terug te dringen.

Drie stenen

De naam van het project, Mawe Tatu, betekent in het Swahili 'drie stenen'. De naam staat symbool voor 'een steen in de vijver gooien'. De drie stenen vertegenwoordigen de mannen, vrouwen en jongeren.

'Bij ons hebben vrouwen geen rechten. Zo ben ik opgevoed. Nu zie ik het anders'

Wanneer je een steen in het water gooit, veroorzaakt dit direct een effect. Elke steen verplaatst het water in steeds breder wordende kringen, die elkaar raken. De kringen vertegenwoordigen zowel de huidige als de toekomstige generaties. CARE werkt binnen het Mawe Tatu-project samen met de lokale organisatie COMEN. Zij werken met de mannen via zogenaamde reflectiegroepen, waarin deelnemers drie maanden lang elke week samenkomen om verschillende onderwerpen te bespreken. Matthieu Biragi en Gladys Sindani van COMEN vertellen dat het aanvankelijk niet eenvoudig was om mannen te bereiken en te enthousiasmeren voor het project. 'De strategie was erop gericht om eerst de lokale leiders te overtuigen. Dat viel niet mee, er was sprake van veel weerstand. Wat hen uiteindelijk overtuigde was het argument dat het project zou bijdragen aan het terugdringen van geweld. Vervolgens zijn

we mannen gaan benaderen, van deur tot deur en via de kerk. We hoopten dat als een eerste groep mannen een andere aanpak zou hanteren, meerdere mannen hun voorbeeld zouden volgen.' Dat bleek te kloppen; de deelnemende mannen zijn ware ambassadeurs voor het project. Deze rolmodellen, of 'champions', gaan nu op hun beurt van deur tot deur om andere mannen te werven voor reflectiegroepen. Ook de kerk is betrokken; verschillende parochies zijn inmiddels zelf met reflectiegroepen gestart. Veel gezinnen waarvan de man heeft deelgenomen aan reflectiegroepen - waar afhankelijk van het thema ook de vrouw bij aanwezig was - hebben het financieel beter gekregen. De vrouw draagt nu ook bij aan het inkomen, en dankzij het gezamenlijk beheer van het huishoudgeld gaat het geld niet meer op aan onnodige dingen. Deze verbeterde positie is ook een argument om mannen te overtuigen van deelname aan het project.'

'Nu ben ik een rolmodel voor andere mannen en daar ben ik trots op'

Meer respect en gelijkheid

Innocence Kadakala is een van de zogeheten champions, de eretitel voor mannen die hun sporen op het gebied van constructief gedrag inmiddels verdiend hebben. Hij vertelt: 'Sinds we de training gevolgd hebben, is er echt iets veranderd, zowel op individueel niveau als in de gemeenschap. Binnen onze gebruiken hebben vrouwen geen rechten. Zo ben ik opgevoed. Nu zie ik het anders.

Ik help zelfs in het huishouden: als mijn vrouw ziek is bereid ik het eten. En ik betrek mijn vrouw bij het beheren van het geld. Ik heb me in het verleden schuldig gemaakt aan fysiek en verbaal geweld. Ook accepteerde ik geen nee als mijn vrouw geen seks wilde. Ik zag dat als mijn recht. Nu accepteer ik haar nee en praten we over ons seksleven. Er is veel veranderd in ons gezin, we zijn een stuk gelukkiger.'

Het zijn overigens niet alleen de mannen die overtuigd moeten worden van het belang van gelijkheid tussen mannen en vrouwen. De vrouwen zelf zijn vaak ook terughoudend. De keuken was tot voor kort hun domein. Toen de mannen daar hun intrede maakten, werd dat door de vrouwen vaak als bedreigend ervaren. Bovendien zijn ze zijn bang om als een slechte vrouw te worden gezien, of voor speculaties dat er magie in het spel is omdat hun man meehelpt in het huishouden en zijn vrouw toestaat om buitenshuis te werken.

Ook Evariste Mumbere deed mee aan een reflectiegroep en dat had een enorme impact op zijn gezin. 'In het begin kreeg ik vaak de opmerking dat mijn vrouw me verwaarloosde. Mijn vrienden vroegen zich af wie er bij ons thuis 'de rok aan had'. Nu komen diezelfde vrienden naar mij voor advies als ze thuis problemen hebben. De normen zijn aan het veranderen. Mijn vrouw werkt nu als verpleegkundige. Ik help in de keuken, of ik was de kinderen en vind dat niet langer een probleem.' Hoe hij in aanraking kwam met de reflectiegroepen? 'Er werd over gepraat en dat wekte mijn nieuwsgierigheid. Ik dacht dat ik een goede man en vader was, maar ik was gewelddadig. Nu ben ik een rolmodel voor andere mannen, en daar ben ik trots op!'

Ondernemerschap als vliegwiel

CARE bestrijdt armoede door ongelijkheid tegen te gaan. Door het creëren van gelijke kansen, wordt eerlijke verdeling van welvaart en duurzame verandering gestimuleerd. Daarvoor is het soms nodig om buiten gebaande paden te treden.

► TEKST Anne de Graaf
FOTOGRAFIE Mona van den Berg

Filantropie en internationale hulp alleen gaan armoede de wereld niet uit helpen. Om armoede in 2030 wereldwijd te kunnen beëindigen, is volgens schattingen van de Verenigde Naties meer dan 1 biljoen dollar per jaar nodig. Filantropie en humanitaire hulp zijn samen goed voor een kleine 250 miljard dollar per jaar. Een van de meest veelbelovende manieren om deze kloof te overbruggen is gebruik te maken van vrij ondernemerschap en van publiek-private samenwerkingen. Samenwerking met lokale gemeenschappen is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Zij kennen de lokale behoeften en mogelijkheden immers het best. Investeren in mensen loont: wanneer zij middelen in handen hebben waarmee ze zelfredzaam worden, komen zij uit afhankelijkheidsrelaties en kunnen zij op eigen kracht verder.

Het stimuleren van ondernemerschap werkt als een vliegwiel; wanneer enkele vrouwen of mannen succesvol gaan ondernemen, profiteert de hele gemeenschap hiervan mee. Vooral vrouwen investeren veel in hun familie en naaste omgeving. Daarom heeft CARE binnen ondernemersprogramma's speciale aandacht voor vrouwen en meisjes. Maar met het aanbieden van trainingen in ondernemersvaardigheden ben je er niet, je moet ook investeren in het creëren van concrete kansen voor ondernemers. Bestaande ontwikkelingswerkprogramma's vormen daarvoor als het ware de infrastructuur. Door gevestigde, sociale ondernemingen in contact te brengen met deelnemers uit deze programma's ontstaan kansen voor beide partijen.

Sociaal en economisch kansrijke bedrijven zijn onmisbaar in de strijd tegen armoede en ongelijkheid

Koken op de zon

Neem bijvoorbeeld het project waarbij de bestaande sociale onderneming African Clean Energy, die ook een vestiging in Nederland heeft, gelinkt is aan deelnemers van spaar- en leengroepen in Oeganda. CARE faciliteert wereldwijd meer dan 300.000 van dit soort groepen. Deelnemers brengen zelf kapitaal bijeen en kunnen tegen een lage rente lenen. Voor het ingelegde spaargeld ontvangen deelnemers een kleine rente. Een doel van deze groepen is de toegang tot financiering voor zowel zake lijke als huiselijke aangelegenheden te vergroten. De sociale ondernemingen waarmee wordt samengewerkt, leveren duurzame, groene producten. African Clean Energy (ACE) heeft hybride kooktoestellen ontwikkeld waarbij een zonnepaneel zorgt voor opwek-

Als enkele vrouwen of mannen succesvol ondernemen, profiteert de hele gemeenschap daarvan. Vooral vrouwen investeren veel in hun familie en naaste omgeving.

king van elektriciteit. Deze kooktoestellen hebben verschillende voordelen. Zo heeft het toestel een USB-aansluiting waarmee gebruikers ook hun mobiele telefoon kunnen opladen. Daar hoeven ze dan niet meer voor naar de lokale winkel, waar ze voor het opladen moeten betalen. ACE biedt deelnemers van de spaar- en leengroepen, die al toegang hebben tot kapitaal, de mogelijkheid om kooktoestellen in te kopen en door te verkopen binnen hun gemeenschap. Vanuit een model dat lijkt op franchising, worden de deelnemers zelf ondernemer en de bedrijfjes die zij opstarten kunnen op den duur aan meerdere mensen werkgelegenheid bieden.

Veilig én duurzaam

De groene kooktoestellen dragen niet alleen bij aan milieu en welvaart, maar ook aan veilige leefomstandigheden. In Oeganda sterven per jaar 10.000 mensen doordat ze binnenshuis koken op vuurtjes die branden op een combinatie van hout en allerlei afvalmateriaal, waaronder plastic. De rook die hiervan afkomt is vaak giftig. De hybride kooktoestellen van ACE zijn behalve veilig, ook milieuvriendelijk. Na een succesvolle introductie van de kooktoestellen in de spaar- en leengroepen, wordt nu financiering gezocht voor het trainen van de toekomstige ondernemers. Hiervoor worden overheden, stichtingen en vermogensfondsen benaderd. Als de benodigde financiering rond is, kunnen de producttrainingen en de trainingen in ondernemersvaardigheden van start gaan.

Boeken voor iedereen

In meer landen realiseert CARE op succesvolle wijze een 'out of the box' aanpak van ontwikkelingssamenwerking. Deze aanpak bestaat uit het signaleren van commerciële kansen voor de lokale bevolking, het identificeren van sociale ondernemingen en hen in contact brengen met deelnemers van lokale projecten, financiering regelen en kennis en vaardigheden vergroten.

Door zelfredzaamheid te stimuleren, komen mensen uit afhankelijkheidsrelaties en kunnen zij op eigen kracht verder

Zo begon de Haïtiaanse sociale onderneming Books for All als een CARE-programma om het tekort aan betaalbare boeken in Haïti - waar het alfabetiseringspercentage slechts 61 procent is - te verminderen. Om aan de vraag naar boeken te voldoen, verzamelt Books for All ongebruikte boeken uit Frankrijk en België en verkoopt ze in Haïti tegen betaalbare prijzen. De onderneming heeft inmiddels al aan meer dan 100.000 Haïtiaanse jongeren boeken verkocht en draagt hiermee bij aan het verbeteren van geleterdheid en toegang tot werk. Er wordt nu met investeerders gesproken over mogelijkheden om deze onderneming te laten doorgroeien.

Grotere impact

CARE Enterprise Inc. is opgericht om te investeren in financieel levensvatbare ondernemingen die door goed werkgeverschap armoede en ongelijkheid helpen opheffen. Er wordt startkapitaal beschikbaar gesteld die het de ondernemingen mogelijk maakt om te groeien in hun eigen tempo. Het gaat daarbij meestal om bedrijven die te groot zijn voor filantropen en te klein voor commerciële investeerders. Zo investeert CARE Enterprise in Zambia in Live Well, een netwerk van ondernemers die arme gemeenschappen toegang bieden tot essentiële gezondheids- en hygiëneproducten. En in Bangladesh zijn de handen ineens geslagen met Living Blue, een bedrijf dat gebruikmaakt van de talenten van lokale (veelal vrouwelijke) wevers en gemotiveerde boeren om indigo blauw textiel van hoge kwaliteit te produceren voor wereldwijde export. Dit levert 240 ambachtslieden rechtstreeks werk op en zorgt ook voor aanvullende inkomsten voor maar liefst 2700 boeren in 5 districten in de regio Rangpur. Door kansrijke ondernemingen met een grote sociale en economische impact te herkennen en deze ondernemingen op diverse manieren te ondersteunen, onder andere door ze te koppelen aan kapitaal en aan markten, kunnen zij belangrijke factoren worden in de strijd tegen armoede en ongelijkheid. Dergelijke duurzame veranderingen stellen gemeenschappen in staat om de regie over hun toekomst in eigen hand nemen. ●

‘Zonder onderwijs trek je je familie niet uit het moeras’

CARE kan niet zonder de trouwe steun van mensen als Monica van Schooten, die sinds 2003 donateur is. Als vrijwilliger werkte ze zelf een tijdje voor CARE in een aantal landen in Afrika. Door die ervaringen zag ze met eigen ogen wat CARE daar voor mensen doet.

► TEKST Jessica van Spengen
FOTOGRAFIE Mona van den Berg

Monica werkte in Tanzania als financieel manager. ‘Ik stond officieel niet met mijn voeten in de klei, maar ik kwam wel op veel plekken. Gedurende anderhalf jaar bezocht ik verschillende vluchtelingenkampen. CARE verzorgde daar informeel onderwijs aan jongeren, als vervolg op de basisschool. Er was veel aandacht voor meisjes.’

In de kampen ziet ze hoe meisjes les krijgen en hoe er zelfs computeronderwijs gegeven wordt aan Burundese en Zuid-Afrikaanse vluchtelingen. Voor meisjes is onderwijs extra belangrijk, vindt Monica. ‘Het is vaak een cultureel probleem; veel moeders willen liever dat hun dochters in de huishouding komen helpen. Door voor goed onderwijs te zorgen probeert CARE daar wat aan te veranderen.’

Een aantal jaar later is Monica nog eens teruggegaan naar Tanzania. Ze was weer gaan studeren, International Development Studies, en voor haar afstudeeronderzoek bezocht ze opnieuw de vluchtelingenkampen. Het viel haar toen op dat het aantal meisjes dat daadwerkelijk doorleert, nog steeds laag was. Toch vindt ze dat er altijd geprobeerd moet worden om meisjes naar school te krijgen en dat de inzet van een organisatie als CARE dus heel belangrijk is. ‘Ik denk dat er veel bewustzijn is gecreëerd. Dat je niet alle meisjes kunt helpen of bereiken, is natuurlijk jammer.’

Zelf heeft ze nog geregeld contact met een familie in Gambia. ‘Ik hoor hoe moeilijk het is als mensen zo arm zijn. Ouders gebruiken het geld dat ze hebben om van te eten en te leven en er blijft niet veel over voor goed onderwijs of gezondheidszorg voor de kinderen’, zegt Monica. ‘Gebrekkige scholing is een oorzaak van analfabetisme. En analfabetisme is vervolgens weer een belemmering om uit armoede te ontsnappen. Als er iemand in het gezin is die naar school is geweest, een baan kan zoeken en voor een inkomen kan zorgen, wordt ook de rest van de familie geholpen. Zonder goed onderwijs trek je je familie niet uit het moeras.’

Ook in Nederland zelf mag best meer aandacht komen voor onrecht en armoedebestrijding, zegt Monica. Maar als welvarend land moeten we het voortouw nemen om landen in slechtere

Monica van Schooten is een van de trouwe donateurs die het werk van CARE mogelijk maken. ‘Ik denk dat er veel bewustzijn is gecreëerd.’

‘Het is wel belangrijk dat we niet bepalen hoe ze zich in andere landen moeten ontwikkelen. Dat kunnen mensen prima zelf’

omstandigheden de kans te geven te groeien. ‘Dat moet vooral daar ter plekke gebeuren, maar wij kunnen ze wel faciliteren. Het is dan trouwens wel belangrijk dat we niet bepalen hoe ze zich moeten ontwikkelen. Dat kunnen ze prima zelf.’ CARE zorgt er juist voor dat er veel lokaal gebeurt, ook door lokale krachten en hulpverleners in te zetten. Dat spreekt Monica heel erg aan. ‘De mensen weten zelf vaak het beste wat nodig is en wat werkt.’ Het uitgangspunt van CARE is dan ook samenwerking met lokale

gemeenschappen, want alleen samen kunnen er blijvende resultaten worden geboekt. Of ze CARE nog lang blijft steunen als donateur? Daar is ze duidelijk over. ‘Ik heb net het jaarverslag weer bekeken en CARE helpt onder meer de gevolgen van klimaatverandering te bestrijden. De organisatie werkt nog altijd hard om het onderwijs in landen te helpen verbeteren, zeker voor meisjes. En zet zich in voor meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Allemaal punten die me aanspreken. Dus ik heb geen enkele reden om weg te gaan. Ik blijf donateur!’ ●

CARE bedankt alle deelnemers aan de Nationale Postcode Loterij

Met steun van de Postcode Loterij heeft CARE het afgelopen jaar 3.238.897 mensen in 27 landen kunnen helpen bij het opbouwen van een beter bestaan. Dat doen we door noodhulp te verlenen, vrouwelijk ondernemerschap te faciliteren en inspraak in besluitvorming te stimuleren. Daarnaast maken we gemeenschappen weerbaar tegen de effecten van klimaatverandering en natuurgeweld.

Andere aanpak. Eerlijke wereld.

